

به نام خدا

جوانی جمعیت و فرزند آوری: اصلاح و تحول در متون و برنامه‌های آموزشی و پژوهشی (۱)

دانشجویان دکتری: آزاده امیری - فاطمه بهشت آیین - سحر خاکی

زیر نظر اساتید: دکتر سلطانیان - دکتر کشتکاران

یکی از مهمترین علتهای ازدواج و تشکیل خانواده علاقه و نیاز به استمرار نسل و فرزندآوری است. در واقع آنچه در تشکیل یک زندگی صمیمی در همه فرهنگ‌ها در سراسر جهان اهمیت دارد باروری است که یک هدف ضروری و مطلوب است، تا جایی که آن را به عنوان ایده آل نهایی در زندگی می‌دانند (۲). ریشه این امر را می‌توان در علاقه همیشگی بشر به بقا و حب ذات دانست. اما در سالهای اخیر این مسئله مورد چالش قرار گرفته و رغبت کمتری نسبت به آن وجود داشته است. آمارها حاکی از آن است که نرخ باروری در ایران در سالهای اخیر کاهش یافته است و این کاهش به نوبه خود میتواند در سالهای آینده، تهدیدهایی هم چون کاهش جمعیت فعال و مولد، سالخوردگی جمعیت و ... را به همراه داشته باشد. این امر رشد اقتصادی و توسعه اجتماعی را نیز که نیازمند بهره‌گیری از نیروی جوان فعال و نوآراست، تهدید میکند.

رفتار باروری بستگی به عوامل اجتماعی و فرهنگی و فردی؛ و تفاوت‌های فرهنگی که در جوامع وجود دارد و منجر به رفتارهای باروری مختلف می‌شود دارد. کاهش باروری و تمایل به فرزندآوری در ایران نیز ناشی از متغیرهای جمعیتی، اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی مختلف است. چالش‌های متعددی برای فرزندآوری در ایران و جهان در گزارشات ذکر گردیده است که از آن جمله می‌توان به موارد ذیل اشاره نمود:

- تغییر در معنای واژه خانواده به عنوان یک سازه بنیادین اجتماعی، اهمیت پرداختن به جنبه‌های مختلف آن را نمایان می‌سازد. واحد اجتماعی ای که اکنون نه تغییر در بخشی از آن بلکه می‌توان گفت کل موجودیت و ضرورت آن در معرض تردید و تهدید قرار گرفته است.

- افزایش میزان زمانی که صرف تصمیم‌گیری بچه دار شدن می‌شود در حال افزایش است (۸).

- افزایش سن ازدواج، عوامل فردی و اجتماعی، هنجارهای اجتماعی، نگرش نسبت به فرزندآوری، و تعاملات اجتماعی که همگی در کاهش نرخ باروری دخیل هستند.

- نگرش به فرزندآوری در میان بزرگسالان جوان در آستانه ازدواج چندان مطلوب نیست.

- تاخیر در ازدواج به دلیل محدودیت‌های اجتماعی-اقتصادی از یک سو و ناباروری ناشی از تاخیر در فرزندآوری (به ویژه در بین زنان ۳۵ ساله و بالاتر) از سوی دیگر بر تعداد فرزندان تأثیر می‌گذارد.

از دیگر چالش‌های اصلی می‌توان به کمبود سیاست‌گذاری سلامت متخصص در زمینه تولید مثل شامل فقدان شواهد کافی برای تصمیم‌گیری، عدم توجه به برنامه ریزی فضای سیاست‌گذاری ناباروری، عدم توجه به مسائل اجتماعی-اقتصادی اشاره نمود. گرچه که عوامل اقتصادی مانند درآمد سرانه، نرخ اشتغال، نرخ تورم، عدم اطمینان اقتصادی و رشد اقتصادی در این زمینه بسیار حائز اهمیت است. نتایج تحقیقات همچنین نشان داده اند که عوامل مختلفی از جمله دلایل اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی و امید کمتر به آینده بر عدم تمایل به فرزندآوری در زوج‌های با تحصیلات عالی تأثیر دارد.

از جمله راهکارهای مهم در زمینه سیاست‌های جوانی جمعیت و فرزندآوری، اصلاح و تحول در متون و برنامه‌های آموزشی و پژوهشی هستند که در مطلب آموزشی آتی به آنها اشاره خواهد شد.

فهرست منابع

- ۱- کاظمی، آل بویه. ارزش ذاتی فرزندآوری از منظر اخلاقی. فصلنامه علمی-پژوهشی اخلاق پژوهی. ۲۰۲۱؛ ۴(۱): ۲۷-۴۸
- 2-Behjati-Ardakani Z, Navabakhsh M, Hosseini SH. Sociological study on the transformation of fertility and childbearing concept in Iran. *Journal of reproduction & infertility*. 2017 Jan;18(1):153.
- 3-Araban M, Karimy M, Armoon B, Zamani-Alavijeh F. Factors related to childbearing intentions among women: a cross-sectional study in health centers, Saveh, Iran. *Journal of the Egyptian Public Health Association*. 2020 Dec;95(1):1-8.
- ۴- فروتن، کرمی. الگو تعیین کننده تمایلات فرزند آوری در ایران. نشریه انجمن جمعیت شناسی ایران. ۱۳۹۵؛ ۱۱(۲۱): ۱۰۰-۷۱
- ۵- نیازی، تورنجی پور، نوروزی، عسگری کویری. فراتحلیل عوامل اجتماعی مؤثر بر باروری در ایران. برنامه ریزی رفاه و توسعه اجتماعی. ۲۰۱۶؛ ۸(۲۹): ۱۱۹-۶۹.
- 6-Baki-Hashemi S, Kariman N, Ghanbari S, Pourhoseingholi MA, Moradi M. Factors affecting the decline in childbearing in Iran: a systematic review. *AdvNurs Midwifery*. 2018 Jul 22;27(4):11-9.
- ۷- یزدانی، دوستی. اشکال نوپدید خانواده در ایران و چالش‌های آن. پژوهشنامه مددکاری اجتماعی. ۲۰۱۵؛ ۲(۶): ۱۰۱-۷۵
- 8-Kariman N, Amerian M, Jannati P, Salmani F, Hamzekhane M. A path analysis of factors influencing the first childbearing decision-making in women in Shahroud in 2014. *Glob J Health Sci*. 2016 Oct 1;8(10):55381.
- 9-Khadivzade T, Arghavani E. Religious beliefs and fertility preferences among engaged couples, referring to premarital counseling centers of Mashhad, Iran. *Journal of Midwifery and Reproductive Health*. 2014;2(4):238-45.
- 10-Mirzaei P, Vaez N, Talebian MH. Challenges of Population Policies on Childbearing and Reproductive Health After the Islamic Revolution of Iran. *Journal of Health Sciences & Surveillance System*. 2022 Jan 1;10(1):19-27.
- 11-Moeini B, Taheri M, Shirahmadi S, Otogara M. Declining Desire for Childbearing in Couples with Higher Education: A Qualitative Study in Iran. *Journal of Population and Social Studies [JPSS]*. 2021 Aug 14;29:604-21.
- 12-Rasoulzadeh Aghdam S, PourjabbarAkhouni F, Adlipour S. The Role of Cultural Changes in the Tendency to Childbearing Among Women. *Journal of Research and Health*. 2020 Mar 10;10(2):103-10.
- 13-Safdari-Dehcheshmeh F, Noroozi M, Taleghani F, Memar S. Explaining the pattern of childbearing behaviors in couples: Protocol for a focused ethnographic study. *Journal of Education and Health Promotion*. 2022;11.

۱۴- اسحاقی، محبی، پایی نژاد. چالش‌های فرزندآوری زنان شاغل در یک مطالعه کیفی. نشریه زن در توسعه سیاست. ۱۳۹۳؛ ۱۲(۱): ۱۱۱-۱۳۴.

۱۵- محمدی، رستگارخالد، امیر. تغییرات فرهنگی و آفت باروری در ایران (برپایه تحلیل ثانوی داده‌های پیمایش ارزش‌ها و نگرش‌های ایرانیان). جامعه‌شناسی کاربردی. ۲۰۱۵؛ ۲۶(۲): ۸۰-۱۵۹.

۱۶- عباس زاده، محمد، آقاییاری هیر، توکل، علیزاده اقدم، عدلی پور. نقش دینداری، خانواده‌گرایی، رسانه‌های نوین و بازاندیشی مدرن در نگرش به فرزندآوری در زنان و مردان متأهل ۴۹-۱۸ ساله. پایش. ۲۰۱۹؛ ۱۸(۲): ۸۲-۱۷۳.

۱۷- Bagi M. Childlessness and one-child intentions among recently married couples in Iran. *Journal of the Iranian Institute for Health Sciences Research*. 2022 Jan;21(1).

18. Hosseini-Chavoshi M, Jalal Abbasi-Shavazi M, McDonald P. Fertility, Marriage, and Family Planning in Iran: Implications for Future Policy. *Population Horizons*. 2016. 13 (3)

19. Ladier-Fouladi M. The Islamic Republic of Iran's New Population Policy and Recent Changes in Fertility. *Iranian Studies*. 2022;54(5-6):907-30

20. Hosseini-Chavoshi M, Abbasi-Shavazi MJ, McDonald P. Fertility, Marriage, and Family Planning in Iran: Implications for Future Policy. *Population Horizons*. 2016;13(1):31-40

21. Lewis, J. Work/family reconciliation, equal opportunities and social policies: the interpretation of policy trajectories at the EU level and the meaning of gender equality.

Journal of European Public Policy, 2006. 13, 420e437

22. COALE Ansley Johnson, WATKINS Susan Cotts, 1986, *The Decline of Fertility in Europe*, Princeton University Press, 523 p.
DOI : [10.1515/9781400886692](https://doi.org/10.1515/9781400886692)

23. Thyrian, J. R. , Fendrich, K., Lange, A., Haas, J. P., Zygmunt, M., Hoffmann, W. Changing maternity leave policy: short-term effects on fertility rates and demographic variables in Germany. *Soc Sci Med*. 2010. 71 (4)